

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії ХДАК

Наталія РЯБУХА

(підпис)

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

для здобуття ступеня **магістра** зі спеціальності

В 13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа»

на основі здобутого ступеня вищої освіти або освітньо-кваліфікаційного рівня
(НРК6 та НРК7)

Розглянуто і затверджено
Вченою радою Харківської
державної академії культури
Протокол № 10
від «21» березня 2025 р.

Харків – 2025

Абітурієнти, які вступають на навчання для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра (НРК6) або магістра, спеціаліста (НРК7), складають фаховий іспит, який передбачає перевірку рівня знань, умінь та навичок за спеціальністю В 13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа».

Під час проведення фахового іспиту застосовується 200-бальна система оцінювання знань.

Програма і форма вступного випробування є єдиною для всіх осіб, які вступають за спеціальністю «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа».

Фаховий іспит проводиться з метою перевірки якості загально-професійної й спеціальної підготовки потенційних здобувачів вищої освіти - магістрів і дозволяє виявити й оцінити готовність вступника до науково-практичної діяльності.

Вступники повинні мати такі навички:

- здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури;
- навички використання інформаційних і комунікативних технологій;
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, зокрема засобами електронної комунікації.

Вступники повинні знати:

- теоретичні основи розвитку сучасної інформатики, бібліотекознавства та архівознавства;
- основи теорії і практики інформаційної діяльності щодо впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- основи теорії та практики управління документальними процесами в діяльності установ, системи електронного документообігу.

Вступники повинні вміти:

- володіти інформаційною культурою;
- вміти узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням і використанням;
- знати, розуміти та застосовувати в практичній діяльності законодавчі та галузеві нормативні документи;
- кваліфіковано використовувати типові комп'ютерне та офісне обладнання;
- уміти спілкуватися, застосовуючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою та однією з іноземних мов.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Теорія інформації. Особливості організації інформаційної інфраструктури суспільства

Місце інформації в соціокомунікаційному процесі. Сутність, функції та властивості інформації. Основні ознаки класифікації інформації.

Теорія інформації і документа як методологічна база розвитку наук документально-комунікаційного циклу.

Основні етапи розвитку інформатики як науки: загальна характеристика.

Документознавство як наука: об'єкт, предмет, структура, методи. Ознаки класифікації документа як засобу соціальних комунікацій. Електронний документ: сутність, властивості, особливості життєвого циклу.

Електронний інформаційний простір як система: поняття, базові інфраструктурні елементи.

Державна інформаційна політика України. Законодавча база інформатизації суспільства. Особливості організації інформаційно-аналітичної діяльності.

2. Інформаційні системи, мережі, технології

Бази даних: визначення, типологія, етапи розробки. Основні моделі даних: визначення, характеристика.

Текстові та табличні процесори: інтерфейс та інструментальні засоби функціонування.

Системи управління базами даних (СУБД): визначення, склад, функціональні можливості

Основні функціональні можливості та призначення СУБД Access.

Інформаційні мережі: функції, призначення, класифікація.

Універсальні засоби пошуку інформації в Інтернет: класифікація, методика застосування.

Електронний документообіг: сутність, завдання, можливості. Принципи та засоби управління електронним документообігом. Веб-технології в управлінні електронним документообігом

Електронний архів: принципи організації та структура.

Автоматизована інформаційна система: функціональна структура, характеристика базових підсистем.

Системи автоматизації діловодства: загальна характеристика, програмне забезпечення.

3. Бібліотека та архів в системі соціальних комунікацій: інтеграція і спеціалізація діяльності

Соціальні комунікації як засіб організації діяльності на основі цілеспрямованої передачі та обміну інформацією та знаннями. Система соціальних комунікацій:

архіви, бібліотеки, музеї, бібліографічні служби, служби наукової інформації, видавництва, ЗМІ, книжкова торгівля тощо.

Бібліотека як комунікаційний посередник передачі інформації та знань у суспільстві. Поняття про соціальні функції і соціальну роль бібліотек і архівів у суспільстві. Трансформації бібліотек і архівів в глобальному комунікаційному просторі.

4. Організація функціонування бібліотечної та архівної мереж в Україні

Єдина система бібліотек України. Типи і види бібліотек. Мережі бібліотек та їх системна організація. Побудова підсистеми бібліотек Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, інших відомчих бібліотечних систем. Система управління бібліотечною галуззю України. Перспективи розвитку бібліотечних систем і мереж в умовах інформатизації суспільства.

Мережа державних та відомчих архівних установ України. Система державних архівів України: види та особливості функціонування.

5. Бібліотекознавство та архівознавство як науки документокомунікаційного циклу

Бібліотекознавство як наука про бібліотечну сферу діяльності. Генезис об'єкта і предмета бібліотекознавства. Структура науки. Статус бібліотекознавства в системі наукового знання. Взаємодія бібліотекознавства з суспільними науками. Економічні аспекти в бібліотекознавстві. Розвиток взаємозв'язків бібліотекознавства, бібліографознавства, архівознавства, інформатики.

Архівознавство як наука: об'єкт, предмет, структура, методи, заявки зі спорідненими науковими дисциплінами.

6. Традиційні та новітні технології організації обслуговування користувачів в документально-інформаційних структурах

Особливості вивчення інформаційних потреб користувачів в документально-інформаційних структурах. Масова та індивідуальна робота з читачами. Методика вивчення інформаційних потреб користувачів. Історія вивчення інформаційних потреб читачів. Інформаційні технології у вивченні інформаційних потреб.

Визначення технології бібліотечного обслуговування. Основні технології бібліотечного обслуговування. Загальна характеристика напрямів та можливостей автоматизації у сучасній бібліотеці. Сучасні АБІС: порівняльний аналіз. Автоматизація обслуговування користувачів. Електронна доставка документів. Інтернет-сервіси в бібліотеках та архівах: організація, послуги, навчання користувачів.

7. Інформаційна культура користувачів: поняття, склад знань, умінь, навичок. Інформаційно-культурна компетентність особистості

Інформаційна культура особистості як засіб інформаційної поведінки, що відображає інформаційне світосприйняття суб'єкта. Уміння й навички здійснення інформаційних операцій зі збирання, обробки й передачі інформації в суспільстві; розуміння законів інформаційного розвитку; створення ефективних взаємовідносин з оточуючим інформаційним середовищем. Культура сприйняття інформації, її пошуку і відбору, передачі. Інформаційна культура особистості в електронному середовищі.

8. УДК як інформаційно-пошукова мова традиційних та автоматизованих ІПС

УДК як ієрархічна комбінаційна класифікаційна система. Допоміжні таблиці (загальні та спеціальні визначники, типові ділення). Індксація УДК, знаки та інші символи.

УДК як міжнародна система кодування інформації. Діяльність Міжнародної федерації з документації (МФД), Консорціуму з розвитку УДК.

Використання УДК в Україні. Видання таблиць УДК. Електронний варіант УДК.

9. Уніфікація та стандартизація бібліографічного опису документів. Поняття комунікативного формату

Уніфікація бібліографічного опису, його значення та основні напрями. Перші міждержавні інструкції із складання бібліографічного опису (англо-американська та пруська). Стандартизація опису, його сутність та значення. Міжнародний стандарт бібліографічного опису (МСБО-ISBD) та його вплив на вітчизняні стандарти. Створення системи вітчизняних державних стандартів у сфері бібліографічного опису, її наслідки і значення. ДСТУ – 8302:2015 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис.

Комунікативний формат, його сутність та значення. Формати, якими користуються в Україні.

10. Електронна бібліотека: сутність та технології створення

Властивості та функції електронної бібліотеки як розподіленої документокомунікаційної системи.

Національна електронна бібліотека України. Система джерел та способів формування електронних бібліотек. Корпоративний рівень документопостачання фонду Національної електронної бібліотеки. Нормативно-правова база формування БФ в умовах єдиного інформаційного простору.

11. Процеси, засоби та результати бібліографічної діяльності

Мета і структура бібліографічної діяльності. Система «документ – споживач» як єдиний об'єкт бібліографічної діяльності. Процеси бібліографічної діяльності. Бібліографування як процес підготовки бібліографічної інформації.

Бібліографічне обслуговування як процес доведення бібліографічної інформації до споживача. Його основні види: довідково-бібліографічне обслуговування та бібліографічне інформування. Трансформація бібліографічного обслуговування в умовах інформатизації.

Бібліографічна продукція як результат і засіб бібліографічної діяльності. Класифікація бібліографічної продукції за суспільним призначенням, залежно від об'єкта бібліографування, функціонально-цільовим призначенням. Мультимедійні електронні ресурси, інформаційні ресурси Інтернет. списки рекомендованих сайтів. Брами і портали.

Література:

1. Бібліотекознавство : теорія, історія, організація діяльності бібліотек : підручник / В.О. Ільганаєва та ін. Харків : Основа, 1993. 176 с.
2. Васильченко М. П., Кушнарєнко Н. М., Мільман В. А. Бібліотечні фонди : навч. посіб. Харків : Основа, 1993. 152 с.
3. Власова Г. В., Лутовинова В. І., Титова Л. І. Аналітико-синтетична переробка інформації : навч. посіб. / М-во культури і туризму України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : ДАКККиМ, 2006. 290 с.
4. Дубровіна Л. А., Онищенко О. С. Бібліотечна справа в Україні в ХХ столітті : монографія / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. Київ, 2009. 530 с.
5. Ільганаєва В. О. Бібліотекознавство : конспект лекцій. Харків : ХДАК, 1998. 69 с.
6. Корнейчик І. І. Історія української бібліографії. Дожовтневий період : (нариси). Харків : РВВ Кн. палати УРСР, 1971. 374 с.
7. Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики / авт. кол. : Г. М. Швецова-Водка та ін. Київ : Кн. палата України, 1998. 115 с.
8. Костоглод К. Д., Злосчастьєв А. П.; Калініченко А. В. Основи інформатики та комп'ютерної техніки : підручник. Полтава, 2001. 122 с.
9. Кушнарєнко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів : підручник. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2006. 334 с.
10. Мар'їна О. Ю. Бібліотека в цифровому просторі : монографія / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2017. 326 с.
11. Орлов П. І. Інформація та інформатизація: нормативно-правове забезпечення : наук.-практ. посібник. 2-ге вид., допов. й перероб. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 722 с.

12. Сєдих В. В. Документні класифікаційні системи : конспект лекцій / Харк. держ. акад. культури, Каф. книгознавства та фондознавства. Харків : ХДАК, 2005. 64 с.
13. Сєдих В. В., Терентьєва Г. П., Удалова В. К. Бібліотечні каталоги як інформаційно-пошукові системи : навч. посіб. / М-во культури і мистецтв України, Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2003. 192 с.
14. Сорока М. Б. Національна система реферування української наукової літератури / Нац. акад. наук. України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2002. 209 с.
15. Соціальна інформатика : конспект лекцій до курсу для здобувачів першого (бакалавр.) рівні вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньої програми «Управління цифровою інформацією» / Харків. держ. акад. культури ; [уклад. О. М. Кобелєв]. – Харків : ХДАК, 2023. 62 с. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkdak-xmlui/handle/123456789/2107>
16. Філіпова Л. Я. Теоретична інформатика [Електронний ресурс] : конспект лекцій / Харків. держ. акад. культури, Каф. інформ. технологій. Харків : ХДАК, 2019. 58 с.
17. Швецова-Водка Г. М. Бібліографічні ресурси України : загальна характеристика : навч. посібник / Рівн. держ. гум. ун-т. Рівне : РДГУ, 2000. 205 с.
18. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства : навч. посібник / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. Київ : Кондор, 2008. 217 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ ВІДПОВІДІ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

Оцінка виставляється за 200-бальною шкалою оцінювання (від 100 до 200 балів).

Абітурієнти, які отримали під час фахового іспиту **менше 124 балів**, до участі в конкурсі щодо зарахування для здобуття освіти не допускаються.

Під час відповіді перевіряються:

- широта кругозору;
- обізнаність у сфері професійного вибору;
- впевненість, самостійність та критичність суджень;
- комунікативні навички.

Відповідь на кожне питання екзаменаційного білету оцінюється за такими критеріями:

- точність відтворення фактів, змісту понять, адекватність використання професійної термінології — *оцінюється від 0 до 20 балів*;
- повнота, глибина, системність знань — *оцінюється від 0 до 20 балів*;

- здатність логічно мислити, аналізувати, порівнювати, узагальнювати — оцінюється від 0 до 20 балів;
- уміння формулювати, обґрунтовувати власні думки, факти й робити висновки тощо — оцінюється від 0 до 20 балів;
- комунікативні навички — оцінюється від 0 до 20 балів.

Рівень оцінки та кількість балів за обидві відповіді:

Високий рівень відповіді: 176-200 балів за відповідь виставляються, якщо абітурієнт:

- дає повну і розгорнуту відповідь на запитання,
- ілюструє відповідь прикладами з практики,
- пов'язує теоретичні знання з розумінням практичних проблем галузі,
- демонструє вільне володіння термінологічним апаратом з фаху,
- дає вірні відповіді на додаткові питання;
- дає конкретні та логічні відповіді, обґрунтовуючи власну позицію з питання.

Середній рівень відповіді: 150-175 балів виставляються, якщо абітурієнт:

- дає вірну відповідь на запитання,
- ілюструє відповідь прикладами з практики,
- демонструє знання практичних проблем галузі,
- вміє висловлювати свої думки у відповідь на фахові запитання,
- допускає деякі неточності при відповіді на додаткові питання.

Достатній рівень відповіді: 124-149 балів виставляються, якщо абітурієнт:

- дає неповну відповідь на запитання,
- відсутня відповідь на одне з запитань білета,
- демонструє слабкі знання сучасного стану проблем,
- виявляє недостатнє вміння пов'язати теоретичні знання з практикою,
- має труднощі у відповідях на додаткові запитання.

Незадовільний рівень відповіді: 123 бали та нижче виставляються, якщо абітурієнт:

- не дає вірну відповідь на запитання,
- відповіді поверхневі, демонструють незнання базових понять предметної галузі,
- виявляє нерозуміння сучасних процесів розвитку суспільства,
- не дає відповідей на додаткові запитання,
- виявляє брак логічного мислення та здатності послідовно викладати інформацію.